

Standbeeld Massamoordenaar Schande voor Stad Gent (17.6.10)

Het is iets meer dan 100 jaar geleden dat er een einde kwam aan het koloniale schrikbewind van Leopold II in Congo. Zijn standbeeld valt evenwel nog overal in ons land te bewonderen. Ook in Gent. Aan het feit dat hij verantwoordelijk was voor wellicht miljoenen Congolese doden wordt men het liefst niet herinnerd. Aldus een persmededeling van Eric Goeman, Voorzitter van Democratie 2000.

Op 30 juni wordt de vijftigste verjaardag van de Congolese onafhankelijkheid gevierd. Veel feestelijk gedruis en nostalgisch gemijmer, maar nog steeds geen verontschuldiging aan het Congolese volk door de Belgische monarchie en de regering.

Bij de opdeling van Afrika door de grote mogendheden tijdens een conferentie in 1884 waarbij niet één Afrikaan aanwezig was – kreeg Leopold II eindelijk zijn droomgeschenk. Hij werd eigenaar van de Vrijstaat Congo. De ambitieuze vorst die nooit een stap in zijn kolonie gezet heeft hulde zijn commerciële ambities in een waas van nobele aspiraties. Hij zou daar niet een koloniaal bewind introduceren maar de mensonterende ‘Arabische slavenhandel’ bestrijden en de inheemse bevolking mee laten profiteren van zijn menslievendheid. In werkelijkheid is het relaas van de exploitatie van Congo Vrijstaat het verhaal van een van de grootste misdaden in de geschiedenis van de mensheid.

Onder de verantwoordelijkheid van Leopold II beging het koloniale bewind in Congo wreedheden, zogezegd ter ontvoogding van de plaatselijke bevolking die zou worden opgestoten in de vaart der volkeren. Het Congolese binnenland werd onder het toeziend oog van de private eigenaar Leopold II brutaal uitgebuit, om uiteindelijk met de opbrengsten van ivoor en rubber brede boulevards, grote parken, imposante bouwwerken en andere prestigieuze urbanistische projecten te kunnen realiseren in Brussel, Oostende en Gent.

Leopold II presenteerde zijn kolonie aan de internationale pers en de Belgische burgers als een toekomstig paradijs waar vanuit christelijke naastenliefde aan de onwetende Congolezen een hoger beschavingspeil werd bijgebracht, toch klonken door het onvermoeibare werk van mensenrechtenactivisten de verhalen over dwangarbeid, repressie, intimidatie en geweld steeds luider.

De 23 jaar onder het bewind van Leopold II worden gekenmerkt door volkerenmoord, slavernij, ontvoeringen, martelen, verkrachtingen, onthoofdingen en het afhakken van handen. De schattingen over het aantal slachtoffers variëren aanzienlijk. De Britse diplomaat Roger Casement heeft het over drie miljoen tijdens twaalf van de twintig jaar. Peter Forbath noemt ten minste vijf miljoen. Adam Hochschild spreekt van tien miljoen en de Encyclopedia Britannica spreekt van een totale bevolkingsafname van twintig tot dertig miljoen naar acht miljoen.

“De verachtelijkste worsteling om buit die ooit de geschiedenis van het menselijk wezen heeft besmeurd” (Joseph Conrad, Heart of Darkness, 1902)

“Congo is het grootste kerkhof ter wereld” (Rapport van Britse consul Roger Casement, 1904)

“De grootste misdaad ooit begaan in de wereldgeschiedenis” (Arthur Conan Doyle, The crime of the Congo, 1908)

“De triomfbogen in het Jubelpark zouden beter het monument van de afgehakte handen worden genoemd” (Emile Vandervelde, voorzitter Belgische Werkliedenpartij, 1904))

“Als het stelsel dat de inboorlingen verplicht om gratis drieduizend arbeiders te Leopoldstad te

eten te geven, nog vijf jaar voortduurt, dan zal de bevolking van dat district van de aarde weggevaagd worden.” (De Koninklijke enquêtecommissie, opgericht om de geruchten over de wreedheden te onderzoeken in haar rapport, 1905)

“Wat absolutisme aangaat is de ‘Vrije Congo-staat’ (die geen vrije staat, noch een protectoraat, noch iets anders is, maar eenvoudig een grote slavenfactorij) enig ter wereld. In handen van de koning zijn alle uitvoerende, wetgevende, financiële en rechterlijke bevoegdheden geconcentreerd. De absolute vorst van de Congo heeft geen enkel soort controle of rem. De Belgische regering was en is zijn medeplichtige.” (Edmund Dene Morel, voorwoord “Koning Leopolds Alleenspraak”, Mark Twain, 1904)

“Van de doden werd een hand afgehakt die de soldaten mee terugnamen naar hun kamp. Zo konden ze bewijzen dat ze de zwarte daadwerkelijk hadden gedood. Van een van die straftochten kwamen de soldaten terug met 1308 handen” (Jules Marechal, ex-koloniale ambtenaar en diplomaat, publiceerde verschillende boeken over Congo en was de eerste die de volledige documenten in de jaren tachtig kon inkijken.)

The question is: was the spade-bearded old reprobate a mass-murderer, the first genocidalist of modern times, responsible for the death of more Africans than the Nazis killed Jews? Was his equatorial empire, the setting for Conrad’s Heart of Darkness and the terrible Kurtz with the human heads dangling round his garden, the scene of a largely forgotten holocaust?
(The Hidden Holocaust, may 1999, The Guardian, Stephen Bates)

“Ik ben een groot bewonderaar van deze koning, alhoewel ik van oordeel ben dat hij vernietigd moet worden in de herinnering van de mensheid en herleid tot de staat waarin ik hem in mijn toneelstuk heb opgevoerd, namelijk een vieze kobold die van zodra hij iets doet van enig belang op stellen moet gaan staan om een volwaardig mens te worden.” (Hugo Claus, 1979)

‘Cut off hands - that’s idiotic. I’d cut off all the rest of them, but not hands. That’s the one thing I need in the Congo. (King Leopold II, The Guardian, 1999)

Daniel Vangroenweghe (Ugent): **‘Talk of whether Leopold killed 10 million people or five million is beside the point, it was still too many.’ I asked Belgium’s prime minister, Jean-Luc Dehaene, about the Congo legacy. ‘The colonial past is completely past,’ he said. ‘There is really no strong emotional link any more. It does not move the people. It’s part of the past. It’s history.’** (The Guardian, 1999)

“Listen to the yell of Leopold’s ghost, / Burning in Hell for his hand-maimed host” (the poem The Congo, by poet Vachel Lindsay)

Bonjour Congo?

Indien we niet flink kunnen zijn, laten we dan tenminste de waarheid meedelen.

Onder de naam “Leopold II, Koning der Belgen” kan een korte mededeling:

“Massamoordenaar van Congo Vrijstaat”

Gent is een stad met een rijk rebels verleden waar veel strijden zijn gestreden, een bakermat van socialisme, coöperatisme en syndicalisme. Een stad waar mensenrechten hoog in het vaandel staan geschreven.

Velen stonden hier te juichen toen in de Sovjetunie beelden van Stalin vielen en toen in Irak de standbeelden van Saddam Hoessein werden neergehaald. Of gewoon toen Bush electoraal werd verdreven door Obama.

Wat gaan we doen met het standbeeld van een massamoordenaar in het Zuidpark in Gent? Gewoon laten staan is een belediging voor het Congolese volk en een schandvlek op de stad. Neerhalen zou een mooi gebaar zijn tegenover de Congolese Republiek en zijn inwoners.

foto Willy Dee